

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТРУДОВОГО ПРАВА ТА СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

КОХАН ВЕРОНІКА ПАВЛІВНА

кандидат юридичних наук, старший дослідник,
завідувач відділу правового регулювання структурно-технологічного розвитку економіки Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України
ORCID 0000-0002-3129-9266

УДК 349.22:342.72/.73:355.292.3

DOI 10.37772/2518-1718-2026-2(54)-1

ПОЗИТИВНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ДЕРЖАВИ ТА РОБОТОДАВЦІВ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ НА ПРАЦЮ

Статтю присвячено дослідженню теоретико-правових засад позитивних зобов'язань держави та роботодавців щодо ветеранів війни у сфері забезпечення права на працю. Обґрунтовано, що в умовах наявності об'єктивних перешкод професійної реінтеграції ветеранів війни особливого значення набуває переосмислення принципу рівності у матеріальному вимірі. Встановлено, що позитивні зобов'язання держави та роботодавців щодо ветеранів війни не є відступом від принципу рівності чи проявом необґрунтованих привілеїв, а виступають формою реалізації матеріальної рівності та засобом подолання структурної соціальної нерівності.

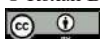
У статті проаналізовано поняття та зміст позитивних зобов'язань держави у сфері працевлаштування ветеранів війни. Визначено, що їх структура охоплює нормативний, інституційно-організаційний, матеріально-фінансовий, превентивний та індивідуалізований компоненти. Межами застосування позитивних зобов'язань держави та роботодавців щодо ветеранів війни у сфері забезпечення права на працю визначені критерії їх обґрунтованості, пропорційності, тимчасового та цільового характеру заходів підтримки. Встановлено, що позитивні дії є допустимими за умови їх спрямованості на усунення фактичної нерівності та забезпечення реальної можливості реалізації ветеранами війни права на працю.

Окрему увагу приділено позитивним обов'язкам роботодавців щодо недопущення дискримінації ветеранів війни, застосування механізмів розумного пристосування, адаптації робочого місця та створення гнучких умов праці. Обґрунтовано, що квоти, стимули, компенсації та інші спеціальні заходи підтримки роботодавців мають правову природу інструментів реалізації матеріальної рівності, а не привілеїв для окремої категорії осіб. Проаналізовано сучасні форми державної підтримки зайнятості ветеранів війни в Україні, зокрема компенсаційні механізми, програми професійної адаптації та заходи економічного стимулювання роботодавців.

Ключові слова: ветерани війни, право на працю, позитивні зобов'язання держави, матеріальна рівність, працевлаштування ветеранів, державні заходи підтримки ветеранів війни.

Постановка проблеми. У попередньому науковому дослідженні, присвяченому теоретико-правовим засадам заборони дискримінації ветеранів війни [1], було обґрунтовано, що правовий статус ветерана війни має розглядатися як потенційна захищена ознака в антидискримінаційному праві, а також доведено доцільність його самостійного нормативного закріплення з метою посилення правового захисту цієї

категорії осіб – тобто обґрунтовано необхідність закріплення законом формальної рівності ветеранів війни. Однак, встановлення формальної заборони дискримінації не забезпечує досягнення фактичної рівності, оскільки не означає усунення об'єктивних перешкод, з якими стикаються ветерани війни у процесі реінтеграції до цивільного життя у різних сферах життя, зокрема й у сфері працевлаштування.

Принцип рівності у концепції права рівності розглядається у матеріальному вимірі, що передбачає не лише законодавчу заборону необґрунтованого різного ставлення, але й обов'язок держави вживати заходів для подолання структурної соціальної нерівності. Зокрема, як зазначає Sandra Fredman, досягнення матеріальної рівності передбачає врахування фактичного становища соціальних груп та застосування спеціальних заходів, спрямованих на усунення системних форм нерівності [2, р. 712-713].

Відповідний підхід відображений і в практиці Європейського суду з прав людини, який виходить із того, що ефективне забезпечення прав людини може вимагати від держави вжиття позитивних заходів. Зокрема, у класичній справі *Thlimmenos v. Greece* 2000 р. Суд наголосив, що порушення принципу недискримінації має місце не лише у випадку необґрунтованого різного ставлення до осіб у подібних ситуаціях, але й тоді, коли держава без належних підстав не враховує істотні відмінності між ними [3].

Таким чином, з розглянутих раніше теоретико-правових засад рівності ветеранів війни випливає, що позитивні зобов'язання держави та роботодавців щодо цієї категорії осіб не є відступом від принципу рівності, а виступають формою його реалізації в умовах структурної соціальної нерівності. Саме застосування позитивних дій, зокрема встановлення державою для роботодавців квот, економічних стимулів та компенсацій, а також закріплення правових гарантій трудових прав та механізмів їх реалізації створює передумови для здійснення ветеранами війни права на працю та суміжних трудових прав.

У зв'язку з цим актуальним є дослідження змісту та меж позитивних зобов'язань держави щодо створення сприятливого середовища для працевлаштування ветеранів війни, правових підстав застосування спеціальних заходів підтримки роботодавців, а також визначення балансу між принципом рівності та допустимістю таких заходів в аспекті недопущення дискримінації ветеранів війни у сфері праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У правовій науці концепція позитивних зобов'язань держави є достатньо розробленою та досліджується у різних сферах забезпечення прав людини. Зокрема, у статті Г. Христової обґрунтовано розуміння позитивних зобов'язань держави у сфері прав людини як таких, що становлять юридично обов'язкові вимоги до держави в особі її законодавчих, виконавчих і судових органів запроваджувати та застосовувати ефективні заходи матеріального та процесуального, а також юридичного й фактичного характеру, для запобігання порушенням всього спектру прав людини з боку представників влади або приватних осіб, а також їх захисту та сприяння реалізації [4, с. 101].

У подальшому розвиток концепції позитивних зобов'язань держави у наукових публікаціях відбувався через положення, де позитивні зобов'язання аналізуються крізь призму окремих прав людини, зокрема права на соціальний захист (Г. М. Гриценко), права на приватність (І. М. Стадник), а також у сфері захисту персональних даних (Ю. В. Іщенко, М. Ю. Яковенко) [5-7] тощо. У цих дослідженнях позитивні зобов'язання держави розглядаються як складова механізму реалізації прав людини, що виходить за межі формальної заборони втручання і передбачає активну роль держави у попередженні порушень прав людини та усунення їх порушень.

Відповідні підходи знаходять розвиток і в зарубіжній науковій літературі та міжнародній практиці. Зокрема, Olivier De Schutter обґрунтовує, що сучасне розуміння прав людини передбачає покладення на державу не лише негативних, але й позитивних обов'язків, спрямованих на забезпечення реальної можливості користування правами, особливо для соціально вразливих груп [8]. Подібну позицію займає й Aharon Barak, який розглядає позитивні зобов'язання як невід'ємний елемент конституційного захисту прав людини, що вимагає від держави активних дій для запобігання їх порушенню [9].

Аналіз наукової літератури свідчить про брак правових досліджень, присвячених позитивним зобов'язанням держави саме щодо ветеранів війни, зокрема у сфері забезпечення їх права на працю. Окремі аспекти правового статусу ветеранів війни та їх соціального захисту висвітлюються у межах ширших досліджень соціальної політики та правового забезпечення вразливих груп, однак питання визначення змісту, меж та форм реалізації позитивних зобов'язань держави і роботодавців щодо цієї категорії осіб залишаються недостатньо розробленими, що зумовлює необхідність подальшого наукового осмислення відповідної проблематики.

З урахуванням наведеного, **мета статті** – визначити зміст і межі позитивних зобов'язань держави та роботодавців щодо ветеранів війни у сфері забезпечення їх права на працю, дослідити правові підстави застосування квот, стимулів і компенсацій роботодавцям, а також обґрунтувати баланс між принципом рівності та спеціальними заходами підтримки ветеранів війни.

Виклад основного матеріалу. Наукою права позитивні зобов'язання держави розглядаються як обов'язок вчинення активних дій, спрямованих на створення умов для ефективної реалізації прав і свобод людини. На відміну від негативних зобов'язань, які передбачають утримання держави від втручання, позитивні зобов'язання передбачають здійснення державою діяльності, яка охоплює собою комплекс заходів нормативного, організаційного та практич-

ного характеру. Як зазначає Христова Г., такі зобов'язання спрямовані на забезпечення реалізації прав людини, а не лише їх формального закріплення [4, с. 101]. У аспекті проблематики, що досліджується в цій статті, зміст позитивних зобов'язань доцільно розглядати як сукупність конкретних дій, яких вимагають від держави для забезпечення набуття, здійснення та захисту права на працю та супутніх трудових прав ветеранами війни.

У змістовному наповненні позитивних зобов'язань держави щодо забезпечення права на працю ветеранів війни слід виокремити декілька компонентів (складових). По-перше, нормативний компонент позитивних зобов'язань держави, який передбачає прийняття законів і підзаконних актів, закріплення гарантій (зокрема квот, пільг, пріоритетів), а також формування антидискримінаційних механізмів у сфері праці, які стосуються ветеранів війни. Саме на цьому рівні закладаються правові передумови реалізації права на працю зазначеної категорії осіб, оскільки без належного нормативного оформлення позитивні зобов'язання держави залишаються декларативними. Другим виступає інституційний компонент позитивних зобов'язань держави, який охоплює створення і забезпечення діяльності органів, які здійснюють повноваження у сфері зайнятості ветеранів війни, координацію державної політики та контроль за дотриманням встановлених трудових гарантій тощо; заснування та забезпечення функціонування інституту фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб. Третью складовою позитивних зобов'язань держави є організаційна, яка полягає у розробці і прийнятті державних програм, спрямованих на підтримку конкурентоспроможності і працевлаштування ветеранів війни, зокрема, програм перекваліфікації та підтримки ветеранського підприємництва. Наявність інституційно-організаційних складових змісту позитивних зобов'язань держави свідчить про те, що держава не обмежується лише встановленням правових норм, а й забезпечує їх реалізацію у суспільне життя.

Важливою є матеріально-фінансова складова позитивних зобов'язань держави, яка передбачає встановлення компенсацій роботодавцям за працевлаштування ветеранів війни, грантові та інші програми підтримки, а також фінансове забезпечення заходів та програм професійної перекваліфікації ветеранів війни. У науковій літературі підкреслюється, що ефективність позитивних зобов'язань безпосередньо залежить від їх належного фінансового забезпечення, оскільки відсутність ресурсів нівелює можливість їх практичної реалізації [8]. У сфері забезпечення права на працю ветеранів війни цей компонент має особливе значення з огляду на необхідність подолання ними численних перешкод для пра-

цевлаштування та адаптації робочого місця під потреби ветеранів війни.

Необхідно відзначити також превентивний (антидискримінаційний) компонент позитивних зобов'язань держави, який охоплює заходи, спрямовані на запобігання упередженому ставленню до ветеранів війни з боку роботодавців, проведення просвітницьких кампаній, а також забезпечення ефективного контролю та застосування санкцій у разі порушення роботодавцями трудового законодавства. Цілком очевидно, що позитивні зобов'язання держави у сфері зайнятості ветеранів війни повинні передбачати не лише створення нових можливостей, але й забезпечення ефективних заходів протидії різноманітним дискримінаційним практикам, поширеним на ринку праці щодо ветеранів війни.

У науці права також виокремлюють індивідуалізований компонент як елемент змісту позитивних зобов'язань держави, що передбачає врахування особливостей конкретної особи, зокрема стану здоров'я, наявності інвалідності або психологічних наслідків участі у бойових діях, та забезпечення адаптації умов праці за потреби. Це відповідає сучасному розумінню матеріальної рівності, відповідно до якого формально однакове ставлення не забезпечує рівних можливостей реалізації прав, про що нами вже наголошувалося у попередньому дослідженні [1].

Отже, зміст позитивних зобов'язань держави у сфері забезпечення права на працю ветеранів війни має комплексний характер, складається з взаємопов'язаних нормативних, інституційних, організаційних, матеріально-фінансових, превентивних та індивідуалізованих складових, спрямованих на забезпечення матеріальної рівності у доступі ветеранів війни до сфери праці.

Позитивні зобов'язання держави у сфері забезпечення прав людини, у тому числі права на працю, не є абсолютними та підлягають обмеженню з урахуванням загальних принципів права, насамперед принципу пропорційності. Як зазначається багатьма науковцями, позитивні дії держави мають бути спрямовані на досягнення матеріальної рівності, однак не повинні створювати надмірний тягар для інших суб'єктів чи призводити до зворотної дискримінації. Зокрема, обґрунтовується, що позитивні зобов'язання держави реалізуються через баланс між ефективністю забезпечення прав людини та необхідністю дотримання принципу пропорційності і свободи розсуду держави [4, с. 102].

У дослідженнях конституційного права наголошується, що позитивні зобов'язання включають обов'язок держави створювати належне нормативне середовище, усувати правові перешкоди та підтримувати ефективне функціонування механізмів реалізації прав людини, водночас обираючи такі засоби,

які є необхідними і співмірними поставленій меті [10, с. 251]. Таким чином, першим обмеженням позитивних зобов'язань держави є критерій пропорційності – забезпечення балансу між політикою та діяльністю держави у гарантуванні прав людини та недопущенням надмірного втручання у сферу прав інших осіб.

Іншим критерієм меж здійснення позитивних зобов'язань держави є їх обґрунтованість, що передбачає наявність об'єктивної соціальної потреби у застосуванні спеціальних заходів до певної категорії осіб. Ветерани війни виступають категорією осіб, щодо яких така потреба є очевидною, з огляду на наслідки участі у бойових діях, стан здоров'я та складність інтеграції у цивільне життя. Як обґрунтовує Gerard Quinn у своїх дослідженнях у сфері прав осіб з інвалідністю, сучасне розуміння прав людини передбачає покладення на державу позитивних зобов'язань, спрямованих на усунення структурних бар'єрів та забезпечення реальної можливості реалізації прав соціально вразливими групами [11, р. 76]. Подібну позицію висловлює й Войцишена О.В., яка наголошує, що «трудове право встановлює, захищає та охороняє особливий правовий статус вразливих категорій працівників, дозволяючи вирівнювати у сфері праці та зайнятості становище осіб, які в силу різних обставин не можуть повною мірою реалізувати своє право на рівність, а перш за все – в рівній мірі перебувати в соціально-безпечному становищі» [12, с. 115].

Окремо слід виділити критерій цільового та тимчасового характеру позитивних дій держави. Наукою права визначено, що такі заходи мають застосовуватися доти, доки зберігається фактична нерівність, і повинні бути спрямовані на досягнення конкретного результату – вирівнювання можливостей у доступі до реалізації прав. У вітчизняній правовій науці підкреслюється, що позитивні заходи не можуть мати безстрокового характеру та підлягають періодичній оцінці їх ефективності і доцільності. Зокрема, як зазначає Христова Г., позитивні зобов'язання держави мають реалізовуватися з урахуванням їх цільового призначення та меж необхідності, що передбачає можливість їх перегляду залежно від зміни соціальних умов [4, с. 106].

Таким чином, позитивні зобов'язання держави щодо ветеранів війни у сфері праці мають межі їх застосування, що визначаються критеріями пропорційності, обґрунтованості та цільової спрямованості та тимчасового характеру, що у сукупності забезпечує баланс між принципом рівності та необхідністю спеціальної державної підтримки цієї категорії осіб.

У аспекті забезпечення права на працю ветеранів війни поряд із зобов'язаннями держави велике зна-

чення мають позитивні обов'язки роботодавців як безпосередніх суб'єктів реалізації цього права. У сучасному розумінні такі зобов'язання охоплюють комплекс правових, організаційних та соціальних заходів, спрямованих на адаптацію, інтеграцію та підтримку ветеранів війни у трудових правовідносинах.

За аналогією з позитивними зобов'язаннями держави за змістом позитивні зобов'язання роботодавців поділяються на (1) правові – забезпечення працевлаштування та гарантій робочого місця згідно з законодавством про працю та Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [13], (2) організаційно-інституційні – створення адаптивних умов праці, сприяння професійній адаптації, (3) матеріально-фінансові – забезпечення менторства і фінансування програм перекваліфікації, облаштування робочих місць тощо (4) антидискримінаційні – впровадження заходів, спрямованих на попередження проявів дискримінації в колективі під час трудового процесу.

Для формування змісту позитивних зобов'язань роботодавців важливу роль відіграють заходи державної підтримки роботодавців, передбачені у сфері зайнятості ветеранів війни, зокрема механізми компенсації роботодавцям витрат на оплату їх праці, підтримка у підборі кадрів та інші форми економічного заохочення. Це допомагає знизити фінансове навантаження на роботодавців та залучити їх до активного працевлаштування ветеранів війни. Зауважимо, що позитивні зобов'язання роботодавців функціонують у тісному взаємозв'язку із позитивними зобов'язаннями держави, утворюючи єдиний механізм реалізації права на працю ветеранами війни.

Правові підстави застосування заходів державної підтримки роботодавців (квот, стимулів і компенсацій) обумовлені концепцією матеріальної рівності та позитивними зобов'язаннями держави. Заходи державної підтримки роботодавців мають компенсаторний і коригуючий характер, спрямований на зниження фінансового навантаження на роботодавців.

Правова природа цих заходів також проявляється у їх подвійному функціональному призначенні. З одного боку, вони спрямовані на підтримку ветеранів війни як носіїв права на працю, а з іншого – на стимулювання роботодавців як суб'єктів трудових відносин, від поведінки яких безпосередньо залежить реалізація цього права. Таким чином, квоти, компенсації та інші стимули виступають інструментом перерозподілу соціальних ризиків, покладаючи частину відповідальності за інтеграцію ветеранів на державу через механізм фінансової підтримки.

Отже, квоти, стимули та компенсації у сфері працевлаштування ветеранів війни є не привілеями, а

спеціальними правовими засобами забезпечення матеріальної рівності, що поєднують у собі елементи державної соціальної політики та антидискримінаційного регулювання у сфері праці.

Загалом законодавством України передбачені кілька видів спеціальних заходів державної підтримки роботодавців у сфері зайнятості ветеранів війни – компенсаційні механізми (відшкодування частини витрат на оплату праці при працевлаштуванні ветеранів), сприяння у підборі кадрів через державну службу зайнятості, фінансування програм професійної підготовки та перекваліфікації, а також грантові програми для започаткування власної справи. До них належать:

1) застосування механізму квотування у межах загальної квоти (5%), встановленої Законом України «Про зайнятість населення» (ст. 14) [14], відповідно до якої ветерани війни віднесені до осіб, які мають додаткові гарантії сприяння у працевлаштуванні;

2) надання компенсації роботодавцям фактичних витрат на оплату праці за працевлаштування зареєстрованих безробітних з числа учасників бойових дій у розмірі до 50 % (але не більше мінімальної заробітної плати) строком до 6 місяців відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання роботодавцям компенсацій за працевлаштування зареєстрованих безробітних» від 10 лютого 2023 р. № 124 [15];

3) запровадження підвищених компенсаційних механізмів, зокрема відшкодування витрат на оплату праці працевлаштованих осіб із числа вразливих категорій (включаючи ветеранів) у розмірі до 100 % протягом визначеного періоду в межах встановленого граничного розміру (до 1,5 мінімальної заробітної плати), що передбачено ст. 26 Закону України «Про зайнятість населення» [14] та Порядком надання роботодавцям компенсацій за працевлаштування зареєстрованих безробітних, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 10 лютого 2023 року № 124 [15];

4) компенсація витрат роботодавців на облаштування робочих місць для осіб з інвалідністю, у тому числі ветеранів війни, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання компенсації фактичних витрат за облаштування робочих місць/місць провадження господарської діяльності/незалежної професійної діяльності для осіб з інвалідністю» від 22 серпня 2023 року № 893, яка передбачає відшкодування витрат у розмірі до 15 мінімальних заробітних плат (для осіб з інвалідністю I групи) та до 10 мінімальних заробітних плат (для осіб з інвалідністю II групи) [16];

5) реалізація комплексних програм активної політики зайнятості, включаючи професійне навчання, перепідготовку та ваучерну підтримку, а також гран-

тові програми для започаткування власної справи, що здійснюється, зокрема, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання грантів бізнесу» від 21 червня 2022 р. № 738 [17] та Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової програми «Ветеран. Робота» на 2026-2027 роки» від 11 лютого 2026 р. № 154-р [18].

Системного характеру зазначені заходи набули у зв'язку з прийняттям Розпорядження Кабінету Міністрів України № 154-р від 11 лютого 2026 року, яким затверджено Державну цільову програму «Ветеран. Робота» на 2026–2027 роки [18]. Метою Програми є створення ефективної системи підтримки працевлаштування, професійної адаптації та розвитку кар'єрних можливостей ветеранів війни як складової економічного відновлення держави. Зміст Програми свідчить про формування комплексної державної політики у сфері зайнятості ветеранів війни, на відміну від окремих заходів державної підтримки, розпорощених у законодавстві.

Розглядаючи питання співвідношення між принципом рівності та спеціальними заходами підтримки роботодавців, зауважимо, що баланс між ними досягається через дотримання низки критеріїв – тих самих, що висуваються до меж застосування позитивних зобов'язань держави. Оскільки спеціальні заходи підтримки роботодавців в аспекті зайнятості ветеранів війни є позитивними зобов'язаннями держави, то до них так само застосовуються критерії обґрунтованості, пропорційності, цільового та тимчасового характеру.

Висновки. Позитивні зобов'язання держави та роботодавців щодо ветеранів війни у сфері забезпечення права на працю мають комплексний характер і охоплюють нормативну, інституційно-організаційну, матеріально-фінансову, превентивну та індивідуалізовану складові. Вони не суперечать принципу рівності, а виступають необхідною умовою його реалізації у матеріальному вимірі, забезпечуючи реальну рівність можливостей у доступі до права на працю.

Змістовно позитивні зобов'язання держави та роботодавців щодо ветеранів війни проявляються у встановленні законодавчих прав і гарантій, створенні умов для реальної інтеграції ветеранів війни у ринок праці, включаючи механізми професійної адаптації, перекваліфікації, фінансового стимулювання роботодавців, функціонуванні інституту фахівця із супроводу ветеранів війни тощо. Межами застосування позитивних зобов'язань держави та роботодавців щодо ветеранів війни у сфері забезпечення права на працю є критерії їх обґрунтованості, пропорційності, тимчасового та цільового характеру таких заходів.

Чинна модель державної політики у сфері зайнятості ветеранів війни заснована здебільшого на економічних стимулах, зокрема компенсаційних механізмах та програмах підтримки роботодавців. Квоти, стимули та компенсації роботодавцям мають правову природу спеціальних заходів забезпечення ма-

теріальної рівності та виступають формою реалізації позитивних зобов'язань держави, а не привілеями. Їх застосування узгоджується із конституційними засадами соціальної держави та відповідає сучасному розумінню позитивних зобов'язань держави у сфері прав людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кохан В.П. Теоретико-правові засади заборони дискримінації ветеранів війни. *Право та інновації*. 2026. № 1(53). № 1 (53). С. 17–25. [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2026-1\(53\)-2](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2026-1(53)-2) (дата звернення: 28.04.2026).
2. Fredman S. Substantive Equality Revisited. *International Journal of Constitutional Law*. 2016. Vol. 14. №. 3. P. 712–738. DOI: 10.1093/icon/mow043 (дата звернення: 28.04.2026).
3. Thlimmenos v. Greece: рішення Європейського суду з прав людини від 6 квітня 2000 р., заява № 34369/97 // HUDOC. URL: <https://hudoc.echr.coe.int> (дата звернення: 28.04.2026 р.).
4. Христова Г. О. Доктрина позитивних зобов'язань держави у сфері прав людини: основні аспекти розуміння. *Право України*. 2019. № 6. С. 100–118. URL: <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0001044154> (дата звернення: 30.04.2026).
5. Гриценко Г. М. Позитивні зобов'язання держави та органів місцевого самоврядування в контексті забезпечення права на соціальний захист. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 1. С. 82-86. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-1/16> (дата звернення: 29.04.2026).
6. Стадник І. М. Позитивні зобов'язання держави з захисту конституційного права на особисте життя. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 5. С.114-117. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-5/23> (дата звернення: 29.04.2026).
7. Іщенко Ю. В., Яковенко М. Ю. Позитивні зобов'язання держави в сфері захисту персональних даних: межі визначення проблеми. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 1. С. 389-393. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-1/88> (дата звернення: 29.04.2026).
8. De Schutter O. *International Human Rights Law: Cases, Materials, Commentary*. 3rd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2019. 1200 p. URL: https://assets.cambridge.org/97811084/63560/frontmatter/9781108463560_frontmatter.pdf (дата звернення: 30.04.2026).
9. Barak A. *Human Dignity: The Constitutional Value and the Constitutional Right*. Cambridge : Cambridge University Press, 2015. 409 p. URL: <https://constitutionalist.com.ua/wp-content/uploads/2020/10/Aharon-Barak-Human-dignity.-The-Constitutional-Value-and-the-Constitutional-Right.pdf> (дата звернення: 30.04.2026).
10. Бадида А. Ю., Лемак В. В. Позитивні зобов'язання держави в контексті розуміння прав людини. *Публічне право*. 2017. № 2 (26). С. 245–253. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/938c4499-a9b8-44c8-9717-ee516f6d25dd/content> (дата звернення: 30.04.2026).
11. Quinn G., Doyle S. Taking the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities Seriously: The Past, Present and Future of the UN Disability Convention. *The Equal Rights Review*. 2012. Vol. 9. P. 69-94. URL: https://www.equalrightstrust.org/ertdocumentbank/err9_quinn_doyle.pdf (дата звернення: 01.05.2026).
12. Войцишена О.В. Концептуальне вираження принципу рівності та заборони дискримінації в сучасному трудовому праві. *Київський часопис права*. 2025. № 3. С. 111-117. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj/2025.3.15> (дата звернення: 01.05.2026).
13. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22.10.1993 р. № 3551-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text> (дата звернення: 04.05.2026).
14. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 р. № 5067-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text> (дата звернення: 04.05.2026).
15. Про затвердження Порядку надання роботодавцям компенсацій за працевлаштування зареєстрованих безробітних: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.02.2023 р. № 124. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 04.05.2026).
16. Деякі питання надання компенсації фактичних витрат за облаштування робочих місць/місць провадження господарської діяльності/незалежної професійної діяльності для осіб з інвалідністю»: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2023 р. № 893. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/893-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 04.05.2026).
17. Деякі питання надання грантів бізнесу: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.06. 2022 р. № 738. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 04.05.2026).

18. Державна цільова програма «Ветеран. Робота» на 2026–2027 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 154-р від 11.02.2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/154-2026-%D1%80#Text> (дата звернення: 04.05.2026).

REFERENCES

1. Kokhan, V.P. (2026). Theoretical and legal foundations of the prohibition of discrimination against war veterans. *Law and innovation*, 1(53), 17–25. [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2026-1\(53\)-2](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2026-1(53)-2) [in Ukrainian].
2. Fredman, S. (2016). Substantive equality revisited. *International Journal of Constitutional Law*, 14(3), 712–738. <https://doi.org/10.1093/icon/mow043>
3. European Court of Human Rights. (2000, April 6). *Thlimmenos v. Greece* (Application No. 34369/97). HUDOC. <https://hudoc.echr.coe.int>
4. Khrystova, H.O. (2019). The doctrine of positive obligations of the state in the field of human rights: Main aspects of understanding. *Pravo Ukrainy*, 6, 100–118. <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0001044154> [in Ukrainian].
5. Hrytsenko, H.M. (2025). Positive obligations of the state and local self-government bodies in the context of ensuring the right to social protection. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, 1, 82–86. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-1/16> [in Ukrainian].
6. Stadnyk, I.M. (2022). Positive obligations of the state to protect the constitutional right to privacy. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, 5, 114–117. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-5/23> [in Ukrainian].
7. Ishchenko, Yu.V., & Yakovenko, M.Yu. (2024). Positive obligations of the state in the field of personal data protection: Limits of defining the problem. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, 1, 389–393. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-1/88> [in Ukrainian].
8. De Schutter, O. (2019). *International human rights law: Cases, materials, commentary* (3rd ed.). Cambridge: Cambridge University Press. https://assets.cambridge.org/97811084/63560/frontmatter/9781108463560_frontmatter.pdf
9. Barak, A. (2015). *Human dignity: The constitutional value and the constitutional right*. Cambridge: Cambridge University Press. <https://constitutionalist.com.ua/wp-content/uploads/2020/10/Aharon-Barak-Human-dignity.-The-Constitutional-Value-and-the-Constitutional-Right.pdf>
10. Badyda, A.Yu., & Lemak, V.V. (2017). Positive obligations of the state in the context of understanding human rights. *Publichne pravo*, 2(26), 245–253. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/938c4499-a9b8-44c8-9717-ee516f6d25dd/content> [in Ukrainian].
11. Quinn, G., & Doyle, S. (2012). Taking the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities seriously: The past, present and future of the UN Disability Convention. *The Equal Rights Review*, 9, 69–94. https://www.equal-rightstrust.org/ertdocumentbank/err9_quinn_doyle.pdf
12. Voitsyshena, O.V. (2025). Conceptual expression of the principle of equality and prohibition of discrimination in modern labor law. *Kyivskyi chasopys prava*, 3, 111–117. <https://doi.org/10.32782/klj/2025.3.15> [in Ukrainian].
13. Verkhovna Rada of Ukraine. (1993, October 22). *On the status of war veterans, guarantees of their social protection* (Law of Ukraine No. 3551-XII). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text> [in Ukrainian].
14. Verkhovna Rada of Ukraine. (2012, July 5). *On employment of the population* (Law of Ukraine No. 5067-VI). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text> [in Ukrainian].
15. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2023, February 10). *On approval of the Procedure for providing employers with compensation for the employment of registered unemployed persons* (Resolution No. 124). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-2023-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
16. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2023, August 22). *Certain issues of providing compensation for actual expenses for arranging workplaces/places of business activity/independent professional activity for persons with disabilities* (Resolution No. 893). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/893-2023-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
17. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2022, June 21). *Certain issues of providing grants to business* (Resolution No. 738). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-2022-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
18. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2026, February 11). *State Target Program “Veteran. Work” for 2026–2027* (Order No. 154-r). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/154-2026-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

KOKHAN VERONIKA

PhD in Law, Senior Researcher, Head of the Department of Legal Regulation
of Structural and Technological Development of the Economy of the of the Scientific and Research Institute
of Providing Legal Framework for the Innovative Development of NALS of Ukraine
ORCID 0000-0002-3129-9266

POSITIVE OBLIGATIONS OF THE STATE AND EMPLOYERS REGARDING THE ENSURING OF WAR VETERANS' RIGHT TO WORK

Problem setting. The establishment of a formal prohibition of discrimination against war veterans does not in itself ensure substantive equality, since it does not eliminate the objective barriers faced by veterans during their reintegration into civilian life in various spheres, including employment. Positive obligations of the state regarding war veterans in the field of labour create the prerequisites for ensuring veterans' real ability to exercise their right to work.

Analysis of recent research and publications. In legal scholarship, the concept of positive obligations of the state has been sufficiently developed and examined in various fields of human rights protection. These issues have been addressed by H. Khrystova, H. Hrytsenko, I. Stadnyk, A. Badyda, V. Lemak and others.

Purpose of the research. The purpose of the article is to determine the content and limits of the positive obligations of the state and employers towards war veterans in ensuring their right to work, to examine the legal grounds for the application of quotas, incentives and compensations for employers, and to substantiate the balance between the principle of equality and special support measures for war veterans.

Article's main body. The article establishes that the positive obligations of the state and employers towards war veterans in ensuring the right to work are complex in nature and include normative, institutional, financial, preventive and individualized components. These obligations are manifested not only in the establishment of legislative guarantees, but also in creating conditions for the actual integration of war veterans into the labour market, including mechanisms of professional adaptation, retraining, financial incentives for employers, and the application of reasonable accommodation instruments.

It is substantiated that the current model of state policy in the field of employment of war veterans is primarily based on economic incentives, particularly compensation mechanisms and employer support programmes, whereas a special mandatory quota for this category of persons is absent. At the same time, war veterans are covered by the general quota mechanism applicable to persons with additional employment guarantees, which demonstrates an integrated but insufficiently differentiated approach to their legal protection.

It is proved that quotas, incentives and compensations for employers have the legal nature of special measures aimed at ensuring substantive equality and constitute a form of implementation of the state's positive obligations rather than privileges. Their application is intended to eliminate structural barriers to veterans' access to employment and to redistribute social risks between the state and employers.

It is established that the balance between the principle of equality and special support measures for war veterans is achieved through compliance with the criteria of justification, proportionality and targeted nature of such measures. Positive actions in this context do not contradict the principle of equality but serve as a necessary condition for its implementation in the substantive dimension, ensuring real equality of opportunities in access to the right to work.

Conclusions and prospects for development. In substantive terms, the positive obligations of the state and employers towards war veterans are manifested in the establishment of legislative rights and guarantees, the creation of conditions for the actual integration of veterans into the labour market, including mechanisms of professional adaptation, retraining, financial incentives for employers, and the functioning of the institution of veteran support specialists. The limits of applying positive obligations of the state and employers towards war veterans in ensuring the right to work are determined by the criteria of justification, proportionality, temporary and targeted nature of such measures.

The current model of state policy in the field of employment of war veterans is mainly based on economic incentives, particularly compensation mechanisms and employer support programmes. Quotas, incentives and compensations for employers have the legal nature of special measures aimed at ensuring substantive equality and constitute a form of implementation of the state's positive obligations rather than privileges. Their application is consistent with the constitutional foundations of the social state and corresponds to the modern understanding of the state's positive obligations in the field of human rights.

Keywords: war veterans, right to work, positive obligations of the state, substantive equality, employment of war veterans, state support measures for war veterans.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Кохан В. П. Позитивні зобов'язання держави та роботодавців щодо забезпечення права ветеранів війни на працю. *Право та інновації*. 2026. № 2 (54). С. 7–14. [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2026-2\(54\)-1](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2026-2(54)-1).

Дата подання автором: 08.05.2026

Дата прийняття після рецензування: 20.05.2026

Дата опублікування: 15.06.2026